حاڵی سەلەف

لە مانگی ڕەمەزاندا

وەرگێڕان بە دەستکاریەوە

مامۆستا کۆسار عبدالعزیز

پێداچوونەوەی

مامۆستا عدنان بارام

==============================

سایتی بەهەشت

www.ba8.org

هەمیشە لەگەڵمان بن بۆ بەرهەمی نوێ

حاڵی سەلەف لە مانگی ڕەمەزاندا

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله رب العالمين ، والصلاة والسلام على رسول الله الأمين وعلى آله وأصحابه أجمعين ...

أما بعد

بە ڕاستی خوای گەورە مانگی ڕەمەزانی تایبەت کردووە بەزۆرێك لەفەزڵ و گەورەیی کە لەم مانگەدا کتێبە ئاسمانیەکانی دابەزاندووە ، و هەر ئەم مانگەی کردووە بە مانگی تۆبە و لێخۆشبوونی گوناهەکان و مانگی ڕزگاربوون لە ئاگری دۆزەخ ، وە لەم مانگەدا دەرگاکانی بەهەشت دەکرێنەوە و دەرگاکانی جەهەننەم دادەخرێن و شەیتانە سەرکەشەکان زنجیر دەکرێن وبەند دەکرین ، و هەروەها لەم مانگەدا شەوێك هەیە عیبادەت کردن تیایدا خێری هەزار مانگی هەیە ئەویش شەوی قەدرە ، ئەم مانگە مانگی هەوڵدان و چاکەکردنە و مانگی دوعا گیرا بوونە .

لەبەر ئەمەیە پێشینە پیاوچاکانی پێش ئێمە (واتە : سەلەف) نرخ و ڕێز و گەورەی ئەم مانگەیان زانیوە ، بۆیە خۆیان بەشێوەیەکی تایبەت لەمانگانی تر کاری چاکەیان زۆر کردووە لەم مانگەدا ، بۆ ئەوەی ڕەزامەندی خوای گەورەیان دەست کەوێت لە گەڵ دەستکەوتنی ئەو پاداشتەی کە لە لای خوای گەورەدایە ، هەندێ لەپیاو چاکانی پێشین (سلف **) داوایان لەخوای گەورە کردووە بۆ ئەوەی بیان گەێنێت بەمانگی ڕەمەزان ، شەش مانگیش لە دوای ڕەمەزان داوایان لەخوای گەورە کردووە ڕۆژوو عیبادەتی مانگی ڕەمەزانیان لێ قبول بکات .**

(عبدالعزيز **) ی کوڕی (** داود **) ئەڵێت : ئەگەر ڕەمەزانیان پێبگەشتایە هەوڵ وتێکۆشانێکی زۆریان ئەکرد بۆ کردنی کاری چاکە وعیبادەت ، لەدوای کردنی ئەم کارانەش هەموو غەمێکیان ئەوەبوو ئایە خوای گەورە ئەم کارەیان لێ وەرئەگریت یان نە .**

وەرە برا و خوشکی بەرێزم با تێڕوانینێك بکەین لە ژیان و حاڵی (سەلەف) لە ڕەمەزاندا ، کە هەموو غەمێکیان ئەوە بووە بە دڵسۆزی عیبادەت و کاری چاکە بکەن لەم مانگەدا ، با ئیمەیش چاو لەو کۆمەڵە سوارچاکە بکەین کە لە مەیدانی خوا پەرستیدا و کاری چاکەدا لەمانگی پیرۆزی ڕەمەزاندا ، بەڕاستی گەورەی عیبادەت بزانین لەم مانگەدا ، وە کاری بۆ بکەین و خۆمانی بۆ ئامادە بکەین .

حاڵی سەلەف لە مانگی ڕەمەزاندا

یەکەم : حاڵی (سەلەف) لە گەڵ قورئان خوێندندا :

پیغەمبەر ﷺ گرنگیەکی تایبەتی داوەتە مانگی رەمەزان بۆ قورئان خوێندن ئەویش لە فەرموودەکەی فاتمەی کچی پێغەمبەر ﷺ دەردەکەوێت ، کە ئەلێت : باوکم ﷺ خەبەری پێدام کە (جبريل) . عليه السلام . ساڵی یەکجار قورئانی خویندووە بۆم لەڕەمەزاندا ، بەڵام ئەو ساڵە کە باوکم تیایدا وەفاتی کرد دووجار قورئانی خوێندووە بۆی .

باش وایە قورئان لەشەودا بخوێنرێت ، چونکە شەو کارکردنی تیدا نیە و میشك مەشغوڵی بیرکردنەوە نیە لە ئیش وکار ، وە دڵسۆزی عیبادەت زیاتر تیایدا دەردەکەوێت ، وەکو خوای گەورە لە قورئاندا ئەفەموێت : ﴿ إِنَّ نَاشِئَةَ اللَّيْلِ هِيَ أَشَدُّ وَطْءًا وَأَقْوَمُ قِيلًا ﴾ (سورة المزمل : ٦) .

مانگی ڕەمەزان گرنگی و تایبەتی خۆی هەیە بۆ قورئان خوێندن ، خوای گەورە باسی گەورەی دابەزینی قورئانمان بۆ دەکات لەم مانگە پیرۆزەدا : ﴿ شَهْرُ رَمَضَانَ الَّذِي أُنزِلَ فِيهِ الْقُرْآنُ هُدًى لِّلنَّاسِ وَبَيِّنَاتٍ مِّنَ الْهُدَىٰ وَالْفُرْقَانِ ﴾ (سورة البقرة : ١٨٥) .

ئا لەبەر ئەمەیە (سەلەف) ڕەحمەتی خوایان لە سەر بێت زۆر گرنگیان داوەتە قورئان خوێندن لەمانگی ڕەمەزاندا ، لە کتێبی (سير أعلام النبلاء) دا باسی هەندێك لە پیاوچاکانەمان بۆ ئەکات لەوانەش :

مالکی کوڕی ئەنس : ئەگەر ڕەمەزان بهاتایە وازی لە خوێندنی فەرموودە و مەجلیسی ئەهلی عیلم ئەهینا و ڕووی ئەکردە قورئان خوێندن .

زبيد اليامی : ئەگەر ڕەمەزان بهاتایە ئەوا قورئانی ئامادە ئەکرد و هاوەڵ و هاوڕێیانی لەسەری کۆئەکردەوە بۆ خویندن دراسە کردنی .

قتادە : یەکیکە لەو کەسانەی کە قورئانی لە پێش مانگی ڕەمەزاندا حەوت ڕۆژ جارێك قورئانی خەتم کردووە ، بەڵام لەمانگی ڕەمەزاندا هەموو سێ ڕۆژێك قورئانی خەتم کردووە .

دووەم : حاڵی (سەلەف) لەگەڵ شەونوێژدا :

شەونوێژ پیشەی پیاوچاکان بووە و بازرگانی بڕواداران بووە ، کاری سەرفراز و سەرکەوتووەکان بووە لەکەڵە پیاوەکانی ئیسلام ، وە لە شەودا ئەم پیاوانە خۆیان یەکلا دەکردەوە بۆ خوای گەورە لە تەنهایی شەودا ڕوویان دەکردە خوای گەورە و نزا وپڕانەوەیان بۆ لای ئەو دەکرد .

حاڵی سەلەف لە مانگی ڕەمەزاندا

حەسـەنی بەصـری فەرموویـەتی : نـەمبینی شـتێك لـە عیبادەتـدا وەكـو نویـژ لـە شـەودا (شەونوێژ) بێت .

(**أبو عثمان**) **ئەڵێت :** حەوت شەو میوان بووم لەلای (أبو هريرة) ڕەزای خوای لەسەر بێت ، ئەمبینی شـەویان ئـەكرد بەسـێ بەشـەوە ، خـوی وخێزانەكـەی و خادمەكـەی ، هـەرجارەی یەكێكیان نوێژی ئەكرد ، یەكێكیان هەڵئەسا لە بەشی یەكەم نوێژی ئەكرد ، دوای ئەوە ئەویتریانی بەخەبەر ئەكرد بۆ بەشی دووەم ، دوای ئەوە ئەویتریان بۆ بەشی سێیەم .

شەدادی كوڕی ئەنەس : هـەركاتی بچوایەتە سەر جێگای خـەوتن لەشـەودا ، وەكو پاقلەیەك چـۆن دەیكـوڵێنی وای لێ دەهـات ، دەیـوت خوایـە جەهەننـەم نایـەڵێ بخـەوم هەڵئەسـا بـۆ شەونوێژكردن .

لە سائبی كوڕی یزیدوە ئـەڵێت : ئیمامی (عمر) ڕەزای خوای لەسـەر بێت ئـەمری بە (أبي) كوڕی (كعـب) و (تمـیم الـداري) ڕەزای خوایـان لەسەر بێت ئەكرد كە پێش نوێژی بۆ موسڵمانان بكەن لە مانگی ڕەمەزاندا ، و لە سورەتە درێژەكانی قورئانیان دەخویند تا وامان لێدەهات خۆمان ئەدا بەسەر گاڵۆكەكانماندا لە درێژی نوێژ و خوێندنی قورئانێكی زۆر لە شەونوێژدا ، تانزیكی (فەجر) خەریكی شەونوێژ بووین .

(عبدالرحمن) **كوڕی** (هرمز) **ئەڵێت :** قورئان خوێنەكان لە هەشت ڕكاتدا سورەتی بەقەریان خوێندووە واتە لە نوێژی تەراویحدا .

(أبو الأشـهب) **:** كە یەكێكە لە (سـەلەف) قورئانی خەتم دەكرد لەهەر دە شەوێكدا لە نوێژی تەراویحدا .

(ابن جوزي) ڕەحمەتی خوای لەسەر بێت ئەڵێت : (سـەلەف) لەحەوت پلە پێكهاتون لە شەو نوێژدا ... پلەكانی (سەلەف) لە شەونوێژدا :

پلـەی یەكـەم : شـەویان هـەمووی بە شـەونوێژ بەسـەر بردووە تیایانـدا هـەبووە بەدەسـت نوێژی عیشاوە نوێژی بەیانی كردووە .

پلەی دووەم : نیوەی شەویان بە شەونوێژ بەسەر بردووە .

پلـەی سـێیەم : لـە سـێیەكی شـەودا هەڵـساون بـۆ شـەونوێژ بۆیـە پێغەمبـەری خـوا ﷺ فەرموویـەتی : " خۆشەویـست تـرین نوێـژێك لای خـوای گـەورە نوێـژی پێغەمبـەر داوده ﷺ تـانیوەی شـەو دەخـەوت لەسێیەكی شـەودا هەڵئەسا بـۆ شـەونوێژ كـردن ، لـە شـەش یـەكی شەودا دەخەوتەوە .

پلەی چوارەم : هەستان لە شەش یەکی شەودا یان پێنج یەکی شەودا .

پلەی پێنجەم : ئەمانە پەیوەست نەبوون بە کاتەوە لە شەودا نوێژیان دەکرد تا دەخەوتن ، دوای ئەوە ئەگەر بە خەبەر بهاتایە دەستی ئەکرد بە نوێژ کردن .

پلەی شەشەم : ئەمانەش لەشەودا دوو ڕکات یان چوار ڕکاتیان کردوە .

پلەی حەوتەم : هەندێکیان لە نێوان هەردوو عیشا واتە (مەغریب و عیشا) شەونوێژیان دەکرد وە لە کۆتای شەویشدا شەونوێژیان دەکرد بۆ ئەوەی سەرەتا و کۆتای شەویان زندوو دەکردەوە بە نوێژکردن ، وەك : لە فەرموودەکەی صەحیحی موسلم دا هاتووە کە پێغەمبەر ﷺ فەرموویەتی : " بە ڕاستی لە شەودا سەعاتێك هەیە بۆ هەر بەندەیەکی موسوڵمان ڕێك بکەوێت داوای هەر خێرێك لە خوا بکات لەو سەعاتەدا ئیللا پیێ دەبەخشێت ئەویش لە هەموو شەوێکدا " .

چەند هۆکارێك بۆ ئاسان کردنی شەونوێژ :

هەندێك لە زانایان چەند هۆکارێکیان دیاری کردوە بۆ ئاسان کردنی شەونوێژ ئەوانیش هەندێکیان دیار و ئاشکران وە هەندێکیان شاراوەن :

هۆکارە دیارەکان بریتین لە چوار شت :

یەکەم : خواردن کەم بخوات و خواردنەوە زۆر بخوات چونکە خواردنی زۆر خەوی قورس دەکات ئەبێتە مایەی لەدەست دانی شەونوێژ .

دووەم : لە ڕۆژدا خۆی زۆر هیلاك نەکات لەو کارانەی کە پێویست نیە .

سێیەم : واز لە خەوتنی ڕۆژ نەهێنێت واتە (قيلولة) ئەویش ئەبێتە یارمەتی دەر بۆ کردنی شەونوێژ .

چوارەم : لە ڕۆژدا تاوان نەکات ، چونکە تاوان ئەبێتە مایەی لەدەست دانی شەونوێژ .

هۆکارە شاراوەکان بریتین لە چوار شت :

یەکەم : سەلامەتی دڵی ئیماندار لە ڕق و کینە بەرامبەر بە برای موسوڵمان و خۆپاراستن لە بیدعە و خۆشەویستی دنیا .

دووەم : ترسان لە خوای گەورە و پەیوەست کردنی دڵ بە خواوە لە گەڵ هیوا کورتی (قصر الأمل) بەرامبەر بە ژیانی دنیا .

سێیەم : زانینی گەورەی شەونوێژ لە ئیسلامدا .

چوارەم : ئەمە گەورەترین هاندەرە بۆ کردنی شەونوێژ ئەویش بە خۆشەویستی خوای گەورە و بەهێز کردنی ئیمان لە کاتی شەونوێژدا وا بزانیت هەر قسەیەك ناکات لە نوێژەکەیدا ئیلا موناجاتی خوای گەورە دەکات .

سێیەم : حاڵی (سەلەف) لە بەخشینی ماڵ و خێرکردن لە مانگی ڕەمەزاندا :

(ابن عباس) ڕەزای خوای لێبێت فەرموویەتی : " پێغەمبەری خوا ﷺ بەخشندەترین کەس بووە وە بەخشندەیەکەی لەمانگی ڕەمەزاندا زیاترەبوو کاتێك جبریل . علیه السلام . دەهاتە خزمەتی و هەموو شەوێکی ڕەمەزان دەهاتە خزمەتی و قورئانی پێ دەوت بویە پێغەمبەری خوا ﷺ بەخشندە تر بوو بەخێر لەو بایەی کە هەڵی دەکرد " .

(ابن عمر) ڕەزای خوای لەسەر بێت ڕۆژووی ئەگرت و بەربانگی نەئەکردەوە ئیلا لەگەڵ فەقیر و هەژاراندا نەبوایە ، وە ئەگەر کەسێکیش داوای خواردنی لێ بکردایە ئەو لەسەر سفرە بوایە ئەوا خواردنەکەی پێدەدا و خۆی بەسکی برسی ڕۆژووی دەگرت .

(یونس) ی کوڕی (یزید) : ئەڵێت (ابن شهاب) ئەگەر مانگی ڕەمەزان بهاتایە ئەوا بەس قورئانی دەخوێند و نانی ئەدا بە خەڵکی .

(حماد) ی کوڕی (أبو سلیمان) ئەم پیاوە ئەگەر مانگ ڕەمەزان بهاتایە نانی پێنج سەد ڕۆژوانی ئەدا لەو مانگەدا لە دوای جەژنیش یەکی سەد لیرەی پێیان ئەبەخشی بۆ هەر یەکێکیان .

چوارەم : پاراستنی زمان و کەم قسەکردن و دوورکەوتنەوە وخۆپاراستن لە درۆکردن لەمانگی ڕەمەزاندا :

(أبو هریرة) ڕەزای خوای لێ بێت فەرموودەیەکمان بۆ ئەگێڕێتەوە لە پێغەمبەر ﷺ کە فەرموویەتی : " هەر کەسێك واز لە قسەی درۆ نەهێنێت و بیکات ئەوا خوای گەورە هیچ پیویستی بە ڕۆژووی ئەو کەسە نیە خۆی لە خواردن و خواردنەوە بگرێتەوە " .

(المهلب) ئەلێت : لە باسی ئەم فەرموودەیەدا ئەمە بەڵگەیە لەسەر ئەوە کەوا ڕۆژوو تەنها خۆگرتنەوە نیە لە خواردن و خواردنەوە بەڵکو خۆگرتنەوەیشە لە قسەی خراپ و درۆکردن .

پێغەمبەری خوا ﷺ لە فەرموودەیەکدا دەفەرمووێت : " ئەگەر هاتوو کەسێك لە ئێوە بە ڕۆژوو بوو باقسەی خراپ نەکات ، ئەگەر کەسێك جوێنی پێدا یان شەڕی لەگەڵ کرد ئەوا بڵێت من بەڕۆژووم من بە ڕۆژووم .

حاڵی سەلەف لە مانگی ڕەمەزاندا

(عمر) ی کوڕی (خطاب) ڕەزای خوای لێبێت : ئەڵێت ڕۆژوو بە خۆگرتنەوە لە خواردن و خواردنەوە نیە بە تەنها بەڵکو بە خۆگرتنەوەش لە قسەی خراپ و گاڵتە کردن و سوێند خواردن بە ناهەق .

لە (طلق) ی کوڕی (قیس) ئەڵێت : (أبو ذر) ڕەزای خوای لێبێت ووتویەتی : ئەگەر ڕۆژووت گرت خۆت تا ئەتوانی بپارێزە ، (طلق) ئەڵێت : ئەگەر ڕەمەزان بهاتایە (أبــو ذر) دەرنەئەچووە دەرەوە ئیلا بۆ نوێژکردن نەبێت .

(مجاهـــد) ئەڵێت : دوو خەسڵەت هەیە ئەگەر خۆتت لێیان پاراست ئەوا ڕۆژووەکەت پارێزراو ئەبێت ئەویش غەیبەت و درۆکردنە .

لە (جابر) کوڕی (عبد الله) ەوە ڕەزای خوای لێبێت ئەفەرموویێت : ئەگەر بە ڕۆژوو بوویت ئەوا با چاو و گوێت بە ڕۆژوو بن لە بینینی و بیستنی حەرام ، زمانتیش بە ڕۆژوو بیت لە قسەی خراپ ، وە خۆت بپارێزە لە ئازاردانی ژێر دەستەکانت کەسێکی بە زیکر و لەسەرخۆبە لەکاتی بە رۆژووبووونتدا ، وە مەهێڵە ڕۆژوو بوونەکەت وەکو ئەو ڕۆژە بێت کە بە ڕۆژوو نیت .

(أبو عالیة) ئەڵێت ڕۆژووان لە خوا پەرستیدایە مادام غەیبەت ناکات .

وَآخِرُ دَعْوَاهُمْ أَنِ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ